

Procesy demograficzne

Zmiany liczby ludności

Przyczyny i skutki zróżnicowania przyrostu naturalnego na świecie

Liczba ludności

Obecnie na Ziemi żyje ponad 8,1 mld osób. Liczba ta zaczęła gwałtownie wzrastać dopiero ok. 150-200 lat temu.

Najbardziej zaludnione

- kraje:

1. Indie 1,4 mld
2. Chiny 1,4 mld
3. USA 0,34 mld
4. Indonezja 0,28 mld
5. Brazylia 0,21 mld

- kontynenty:

1. Azja
2. Afryka
3. Europa
4. Ameryka Łacińska
5. Ameryka Północna
6. Australia i Oceania

Procesy demograficzne

Zmiana liczby ludności

Przyrost naturalny to różnica między liczbą urodzeń (U) i zgonów (Z) w ciągu określonego czasu. W celu porównania tego zjawiska, oblicza się współczynnik przyrostu naturalnego w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

$$P_n = U - Z$$

Przyrost rzeczywisty to przyrost naturalny z uwzględnieniem salda migracji.

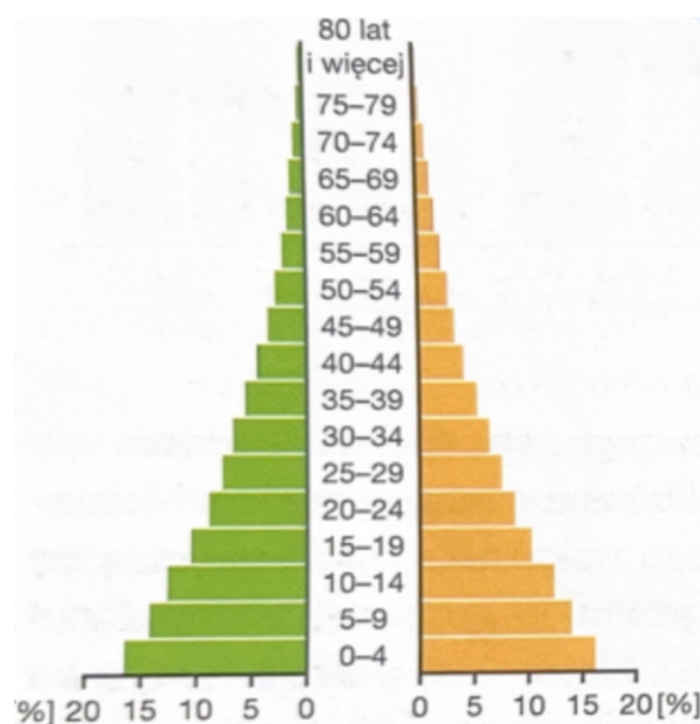
$$Prz = P_n + S_m$$

Dodatni przyrost naturalny występuje w Azji, Afryce i Ameryce Łacińskiej. Wynika to z dużej liczby urodzeń w krajach słabo rozwiniętych (rodziny wielodzietne, duża liczba kobiet w wieku rozrodczym, niewielki dostęp do antykoncepcji) oraz spadku liczby zgonów w krajach rozwijających się (lepszą opieką medyczną, poprawa sytuacji żywnościowej i higieny w kraju).

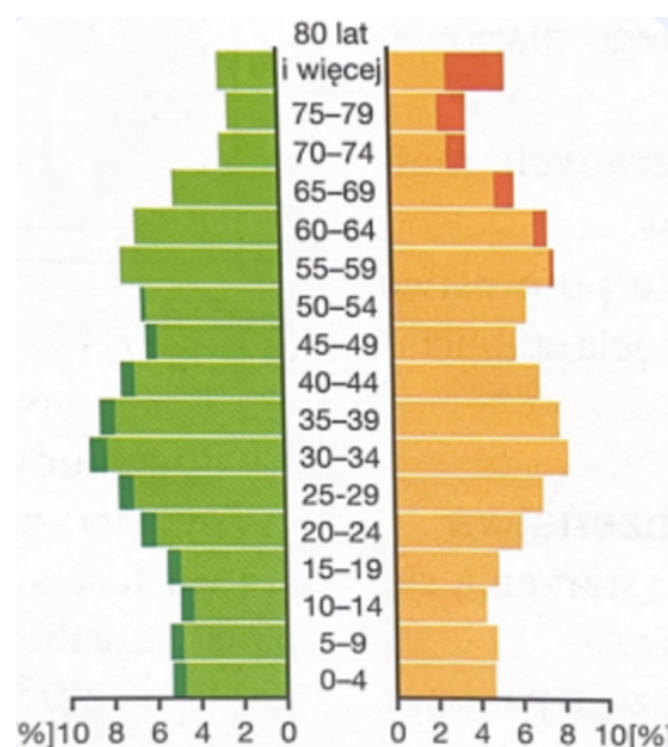
- eksplozja demograficzna - gwałtowny przyrost naturalny ludności w krótkim czasie (rozwój medycyny, wysoka płodność)
- regres demograficzny - zmniejszanie się liczby ludności, pogłębiające proces starzenia się społeczeństwa.

Piramida płci i wieku

- piramida progresywna - duży udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, społeczeństwo młode

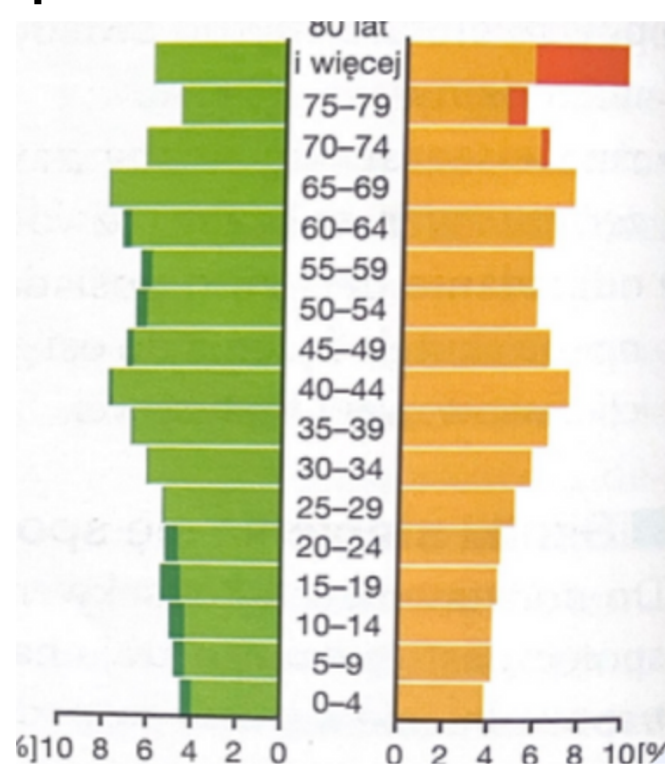

piramida zastojowa

Procesy demograficzne

piramida regresywna - duży udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, społeczeństwo starzejące się

Struktura płci

W niektórych krajach słabo rozwiniętych wysoki współczynnik maskulinizacji wynika z dużej umieralności okołoporodowej kobiet i znaczącej liczby kobiet pracujących w ciężkich warunkach. W krajach wysokorozwiniętych, kobiety są dobrze wykształcone, aktywne zawodowo i mają dostęp do opieki zdrowotnej na wysokim poziomie, zaś mężczyźni są bardziej podatni na choroby cywilizacyjne.

- współczynnik maskulinizacji - liczba mężczyzn przypadająca na 100 kobiet
- współczynnik feminizacji - liczba kobiet na 100 mężczyzn

Fazy rozwoju demograficznego

1. Faza przedindustrialna (przedtransformacja)

- Charakterystyka: Wysokie współczynniki urodzeń i zgonów, co prowadzi do niskiego przyrostu naturalnego.
- Przyczyny: Niski poziom rozwoju gospodarczego, brak zaawansowanej medycyny i technologii, wysoka śmiertelność niemowląt, epidemie, brak odpowiednich warunków sanitarnych.
- Skutki: Stabilna, ale niewielka populacja, z dużą liczbą urodzeń równoważoną przez wysoką śmiertelność.
- Przykłady występowania: plemiona Amazonii, ludy Afryki

2. Faza początkowego przejścia demograficznego (eksplozji demograficznej) - początek transformacji

- Charakterystyka: Spadek współczynnika zgonów przy utrzymująco się wysokim współczynniku urodzeń, co prowadzi do szybkiego wzrostu populacji.

Procesy demograficzne

- Przyczyny: Poprawa warunków sanitarnych, postęp w medycynie, lepsze zaopatrzenie w żywność, zmniejszenie śmiertelności niemowląt.
- Skutki: Eksplozja demograficzna, czyli gwałtowny przyrost naturalny, często związany z migracjami do miast i wzrostem urbanizacji.
- Przykłady występowania: Niger, Nigeria, Bangladesz

3.Faza zaawansowanego przejścia demograficznego (faza wczesno-industrialna) - intensywna transformacja

- Charakterystyka: Spadek współczynnika urodzeń z jednoczesnym utrzymującym się niskim współczynnikiem zgonów, co prowadzi do spowolnienia wzrostu populacji.
- Przyczyny: Zmiany społeczne i kulturowe, rosnąca świadomość w zakresie planowania rodziny, wyższy poziom wykształcenia, zmiana ról społecznych kobiet (większy udział w rynku pracy).
- Skutki: Stabilizacja przyrostu naturalnego, zmniejszenie liczby dzieci w rodzinach, zmiany w strukturze demograficznej, takie jak starzenie się społeczeństwa.
- Przykłady występowania: Meksyk, Indie, Turcja

4.Faza niskiej równowagi demograficznej (późna transformacja)

- Charakterystyka: Niskie współczynniki zarówno urodzeń, jak i zgonów, co prowadzi do niskiego lub zerowego przyrostu naturalnego.
- Przyczyny: Wysoka jakość życia, szeroki dostęp do medycyny i technologii, pełne uczestnictwo kobiet w rynku pracy, powszechność stosowania środków antykoncepcyjnych.
- Skutki: Ustabilizowana populacja na niskim poziomie wzrostu, czasem nawet malejąca liczba ludności.
- Przykłady występowania: Francja, USA, Kanada, Chiny

5.Faza regresu demograficznego

- Charakterystyka: Współczynnik urodzeń jest niższy niż współczynnik zgonów, co prowadzi do ujemnego przyrostu naturalnego i spadku liczby ludności.

Procesy demograficzne

- Przyczyny: Bardzo niski wskaźnik urodzeń, starzejąca się populacja, zmniejszająca się liczba kobiet w wieku rozrodczym, zmiany kulturowe i ekonomiczne, które prowadzą do opóźniania decyzji o posiadaniu dzieci.
- Skutki: Starzenie się społeczeństwa, rosnące obciążenie systemów emerytalnych i opieki zdrowotnej, zmiany w polityce migracyjnej w celu przeciwdziałania spadkowi liczby ludności.
- Przykłady występowania: Rosja, Ukraina, Litwa, Grecja

Moje notatki: